List 31. **NOVICE** Tečaj XXX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 31. julija 1872.

Obseg: Zakaj naše suhe češplje niso dobre in kako jih sušiti. — Vinorejsko društvo v Dornberku na Goriškem. — Kozave ovce v Istri in na Kranjskem. — Nekoliko vprašanj do kranjskih gosp. agentov Greshamovih. — Poročilo o XXV. skupščini Matičinega odbora 9. julija 1872. — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Zakaj naše suhe češplje navadno niso dobre in kako jih sušiti. *)

Predgovor.

Ako pomislimo, da se užitek mnogovrstnega presnega (frišnega) sadja ne le pri revnih, marveč tudi pri bogatih ljudéh dandanes zelo obrajta, pa da nam presno sadje tudi drugače mnogo dobička donaša, z gotovostjo lahko rečemo, da se je že v davni dôbi sadjerejca misel polastila, kako bi se dalo sadje, velik dar božji, na umeten način tako obrniti, da bi njegov prijeten, zdrav in redilen užitek ne bil omejen le na tisti čas v letu, v kterem sadje navadno dozorí, ampak da bi se nam dal tudi za daljši čas in za več let ohraniti.

Res je, da se nektere vrste sadja, kakor na priliko zimska jabelka in hruške, dalj časa lahko v presnem (surovem) stanu ohranijo, toda na to ohranitev tukaj ne mislimo, kajti je naravna in enostranska ter veljá le za bolj kratko dobo in le za nektera sadna plemena, ne pa za vsa. Vrhi tega je izvzeto dandanes skoraj najvažnejše, to je, koščičasto sadje, v ktero vrsto spadajo posebno češplje.

Kakor pa pri vseh drugih rečéh, tako je imelo tudi v tej zadevi človeško premišljevanje še dosti dobrega vspeha.

Sadjerejec videvši, da mu ni mogoče vsega sadja obilne letine v surovem stanu v svoj lastni prid obrniti, poskušal je s pomočjo solnčne gorkote vodo iz sadja pregnati, mislé si, da se dá voda še vedno nadomestiti, ako le vse drugo v sadji ostane. S solnčnimi žarki vršila se je tedaj brez dvojbe prva poskušnja sadje sušiti in tako za daljno ohranitev pripravno storiti, kar je za one čase, ko še ni toliko nekmetovalnega ljudstva bilo, kakor dandanes, popolnoma zadostovalo. Toda s časom, ko je iz kmetijskega stanú mnogo drugih stanov nastalo, to ni bilo več zadosti, kajti skrbeti je bilo treba, da se je kupčiji z večimi, pa tudi po hitrejši poti dosegljivimi izdelki vstrezalo; a to je dalo povod, da se je pričela solnčna gorkota z umetno nadomestovati.

Koj v začetku morala je to nalogo to se vé krušna peč izvrševati, pozneje pa so se v ta namen posebne sušilnice ali pajštve osnovale. Sušilnice so prvotno in prav za prav naravno solnčno sušenje skoraj popolnoma izpodrinile, ker se menda nikjer več ne nahaja, kakor k večemu po takih krajih, koder se malo sadja prideluje, ali se pa surovo sadje lahko spečá, kakor, na priliko, okoli mest, trgov in druzih večih naselišč.

Ako si prvotne sušilnice, ki so pri nas, žalibog, še zmirom v velikem številu zastopane, le nekoliko ogledamo, brž bomo spoznali, da njihova znajdba nikakor ni bistri izučeni glavi izkipela, marveč glavi priprostega kmeta. Prvotni sušilnici je pa tudi na njej posušeno sadje podobno, ktero tako hudo po dimu diši, da bi se gotovo ne dalo spečati, če bi se le moglo druzega boljšega po primerni ceni dobiti. — To pa veljá, kakor se že samo ob sebi umeje, izključljivo le od češpelj, kajti drugo suho sadje se h kupčijskemu skoraj prištevati ne more, k večemu ipavske breskve in češnje.

Že poprej je bilo omenjeno, da se imamo le pomanjkanju boljšega ptujega sušja (to je, češpelj) zahvaliti, da so naše domače suhe češplje dosehmal še precejšno ceno imele in jo do dandanes tudi ohranile. Da se pa tuje češplje do novojšega časa niso mogle vvaževati, to nam je pač jasno, ako pomislimo, da je pomanjkovalo železnic in parobrodov, po kterih bi se bile mogle hitro in dober kup v naše kraje dopeljevati.

A že naprej je bilo videti, da kakor hitro bodo železnice in parniki svojo delavnost pričeli, mora se, kakor vsaka druga kupčija, tako tudi za našo deželo tolikanj važna kupčija s suhimi češpljami prestrojiti, kar se je tudi v resnici zgodilo. Prišel je namreč čas, o kterem je naš rajnki nepozabljivi Matija Vrtovec pripovedoval in klical: „Ipavci! sadite žlahno zgodnje sadje, kajti prišel bo čas, ko se bo kaj lahko prodajalo za daljne daljne mize“. Ravno te besede bi se bile dale takrat tudi za bolj severne kraje obrniti, kar se tiče napredka v sušenji češpelj. Pa nepripravljene nas je našel duh časa, in to je krivo, da nam železnice na videz bolj škodujejo nego koristijo; kajti namesto da bi se po zapopadku napredovanja v kmetijstvu češplje z umnim sušenjem do čedalje više cene povzdignile, se žalibog še zmirom z nespametnim dimnim sušenjem kvarijo.

Vrtovčeve besede, ako se obrnejo za severne kraje v tem smislu, kakoršnega sem ravno razodel, so še veliko bolj pomenljive kakor za Ipavo; kajti akoravno se je v Ipavi za povzdigo sadjereje toliko kakor nič storilo, in ako se tudi vprihodnje nič ne stori, se nam vendar ni treba bati, da bi se kedaj pri nas ptuje zgodnje in žlahno sadje vvaževati pričelo, med tem ko v severnih krajih celó domačin po ptujih neokajenih češpljah rad seže.

Edino okajenje je krivo, da se, na primer, cent domačih češpelj v Trstu k večemu po 9 do 12 gold.

*) Iz „Návoda, kako naj se češplje sušé in slivovec kuha“, spisal za „Naznanila družbe kmetijske kranjske“ in s podobami dveh za najboljše pripoznanih dr. Lukas-ovih sušilnic razjasnil Rih. Dolenec.

plačuje, med tem, ko se banaške, bolgarske, slavonske in hrvaške češplje, ki niso v dimu posušene in so nam sploh pod imenom „sremske češplje“ znane, po 15 do 22 gold. cent plačujejo.

Da smo v sušenji češpelj tako zaostali, se nam pa ne sme nikakor zameriti, ako se pomisli, da prosti naš kmetič, ki je brž ko ne iznajdel stare sušilnice, ni mogel sprevideti, da bo železnica, kakor na vse druge kupčijske pridelke, tako tudi na kupčijo suhih češpelj, toliko vpliva imela; a to še tem bolj, ker je bila med kmeti občna misel razširjena, da se železnice ne bodo nikdar obdržale. Ta zaostalost v sušenji češpelj se še celó našim boljim gospodarjem očitati ne more, kajti gotovo je malo takih, ki bi se bili v kaki kmetijski šoli izučili. Al zaostali nismo mi sami, enaka se godi tudi po drugih deželah, še celó v takih, ki zarad posebnega napredka v kmetijstvu daleč po svetu slové. Tù naj omenim le Virtemberško. Dasiravno ima ta dežela kmetijsko akademijo, ki je obče znana po svetu, vendar se je priporočevanje dobrih in primernih sušilnic še le leta 1857. pričelo, ki pa še dandanes niso povsod vpeljane. (Dal. prih.)

Kozave ovce v Istri in na Kranjskem.

Opomin gospodarjem.

Ni vsaka bolezen, bodi-si človeška bodi-si živinska, povsod domača. Tako se bere v živinozdravniških bukvah, ne ravno starih, da na Kranjskem kozé pri ovcah niso znane. In res je utegnilo tako biti, in še je morebiti resnica, da prvotno se ne začenjajo ovčje kozé na Kranjskem; al druga je to, če jih kranjske ovce nalezejo od druzih. In tako je že bilo in je, kakor smo omenili v zadnjih „Novicah“, tudi ravno zdaj.

Kranjske ovce, ki so bile čez zimo na paši v Istri, so jih ondi od Istrijskih nalezle, in ko so jih pretekli mesec prignali domú v Šneperski gozd na pašo, so zatrosile ondi to bolezen, ktero bi težko vkrotili, če pastirji in gospodarji se potuhnejo in skrivajo to grozno kužno bolezen, ki jo zdrava ovca tudi 100 stopinj od kozave ovce lahko naleze, da potem kakor plamen seže čez celo čedo. Da je pa to resnica, da iz Istre nam je došla ta kuga, priča pismo c. kr. deželne vlade Tržaške od 20. dne t. m., ktero Kranjski c. kr. deželni vladi naznanja, da v Istri v vasi Brestu v občini Buzetski in v vasi Skalnici v občini Kastavski razsajajo koze in so dozdaj v Brestu med 898 ovcami 66, v Skalnici pa med 461 kozavih našli 44.

Pazite tedaj, gospodarji! da ne pridete po nečimurnosti v veliko škodo, kajti le to more pomagati, da se zdrava živina loči od bolne — in to daleč daleč, da ne pride v nikakoršno dotiko niti z bolno živino, niti s takimi ljudmí, ki so pri bolni bili, pa tudi se volne kozavih ovac bojte kakor strupa!

Kdor pa ne uboga, sam naj si pripiše škodo, ki ga zadene, ako blaga zgubí veliko, vrh tega po postavi mora poleg 60 gld. globe še povrniti vso škodo, ki je po njegovih ovcah druge gospodarje zadela!

Vinorejsko društvo v Dornberku na Goriškem.

Ker je našim bralcem znan pregovor, da „izgledi mikajo“, naj jim po „Gosp. Listu“ povemo o prvem shodu tega še le ustanovljenega društva.

„Vsacemu je znan — tako piše — prijazni in lepi Dornberg s svojimi krasnimi vinogradi. Da! ljuba narava podelila je Dornberčanom srečno lego s krasnim obnebjem. Ni čuda tedaj, da že zdaj imajo dovolj dobre vinske kaplice, ktero bi pa lahko še za veliko zboljšati mogli v dobroti in množini. Z veseljem moremo naznaniti, da so se tudi prav vrli možaki v Dornbergu združili in napravili „vinorejsko društvo“ po enakih pravilih, kakoršna so bila po „Gosp. Listu“ nasvetovana (in tudi v „Novicah“ natisnjena). Dne 7. t. m. imelo je mlado društvo prvo občno sejo. Obravnave vodil je za to društvo jako vneti g. Krševani, ki je nazoče (ude in neude) prav prijazno pozdravil. Potem je prof. kmetijstva g. Povše govoril o vinoreji in določno dokazal, kaj da je namen in naloga društvu, ki je le društvo poskuševalno in ne bo ravnalo brez prepričanja itd., tedaj da lahko vsakdo vstopi brez zaveze, da bi moral vedno ostati v društvu. Tudi o potrebi zedinjenja v taka društva je govoril. Videlo se je, da je ljudstvo, kojega je bilo prav dovolj zbranega, se dalo prepričati o važni in velekoristni stvari. Ker je bilo dovolj vpisanih družbenikov nazočih, sklenilo se je izvoliti predsednika in odbor. Izvoljeni so bili enoglasno: predsednik: čast. gosp. župnik Kramar; odborniki pa: gg. Fr. Krševani, posestnik, Kolavčič, kaplan, Sinigoj Andrej, Sinigoj Josip, Mravlje Josip, vsi posestniki v Dornbergu. — Sklenilo se je, da se koj v jeseni začne delati z umnim napravljanjem vina, in da se zato prosi kmetijsko ministerstvo, naj blagovoljno že to leto podpira mlado društvo. Zbrani družbeniki bili so prav navdušeni in so nazdrave prof. Povšeta prav srčno odzdravljali“.

„Tako smemo zopet radostno reči, da gospodarstvo v naši lepi deželi vrlo napreduje, kajti zedinjenje je pravo sredstvo kmetijskemu napredku. Vrlemu odboru in njegovemu načelniku pa kličemo: Krepko in hitro na lepo delo!“

Národno-gospodarske stvarí.

Nekoliko vprašanj do kranjskih gosp. agentov Greshamovih.

„Novice“ so leta 1867. priporočale zavarovalnico Greshamovo, ko je svoje delovanje začela tudi na Slovenskem. Na to priporočilo je začel tadanji inšpektor pridno se po deželi naši okoli voziti in ljudí nagovarjati, da bi se na življenje zavarovali pri Greshamu, obetaje jim zlate gore, to je, silno mikavne dobičke. Pretekla so 3 leta in čas je prišel, da bodo obljubljeni dobički se delili družbenikom. Meseca novembra 1871. leta so jim prišla naznanila v roke, al popred tako obilno obetani dobički postali so skor piškave ničle! Če bi treba bilo, dokažemo to z živimi izgledi, kakor tudi to, koliko je Gresham ljudém povrnil, ki so mu svojo polico nazaj prodali, in vendar ima ta zavarovalnica v svojih na pergamentu natisnjenih policah take postave natisnjene, ki jej na tanko določujejo dolžnost, ktero mora dopolniti, ako police od družbenikov nazaj kupuje. V policah, ki so dane zavarovancem na življenje, se v 2. člena 4. odstavku beró naslednje besede: „tarife za prodaj in za zaméno polic morajo že naprej določene in vladi predložene biti; tudi je zavarovancem, ki svojo polico prodati ali pa zamenjati hočejo, dovoljen pregled omenjene tarife“. Tudi jaz sem ponudil svojo polico Greshamu v prodaj, in naglo mi je došel odgovor, da za vplačanih 285 gold. 50 kr. in pa za 4 gold. 75 kr. dobička, tedaj za 290 gold. 25 kr. mi družba plača samo 199 gold., — tedaj družbi dobička ostane 90 gold. S tem odgovorom nisem bil zadovoljen; prosil sem tedaj družbo, naj mi pošlje tarife od c. k. vlade potrjene na pregled. Na to mi vodstvo Greshamovo odgovorí po svojem reprezen-

tantu v Ljubljani s pismom od 19. junija 1872. l., da tarife so na Dunaji pri sedežu družbinem, ondi jih dobim v pisarnici na pregled. Res prečuden odgovor! Po tem bi bil moral potovati na Dunaj, da bi si ogledal tarife! 23. junija zažugam vodstvu s tožbo, ako mi v 14 dneh ne odgovorí zastran teh tarif, in 3. julija je vodstvo odgovorilo prav pohlevno, da nima omenjenih tarif, da se je obrnilo zavoljo tega v London in da so jim iz Londona namesti tarif naznanili samo nekak ključ (Schlüssel) za prerajt prodanih polic. Ta „ključ“ pa je tak, da družbi Greshamovi odpira lepe dobičke. Po tem ključu se najpopred od celega zneska, kterega je zavarovanec družbi v preteklih letih plačal, odšteje 15 od sto in po tem odbitku se spet od ostalega še zneska odbije enoletna premija; le kar po tem dvojnem odbitku še ostane, to je cena za prodano polico. Vprašam zdaj: ali je pa to pravilno, ali je to postavno? Nikakor ne; vsaj družba sama potrjuje, da to ni tarifa, ampak da to je le ključ in da zato po ključu dela prerajt, ker tarif nima. Zakaj pa jih nima? To je eno važno vprašanje, drugo pa je to: kdo bo družbo prisilil, da naredí tarife in jih c. k. vladi predloží?

Na ta vprašanja odgovora pričakujejo mnogoteri zavarovanci Greshama po naši deželi. Stvar je tehtna in očitno pred svetom je treba razjasnila.

Eden izmed zavarovancev Greshamovih v imenu več druzih.

Dostavek vrednistva. Ker se g. pisatelj sklicuje na „Novice“, ki so priporočale Greshamovo društvo l. 1867., treba, da nekoliko besedí tudi zdaj spregovorijo.

Krivda zadeva le opravnike (agente) take, ki nevestno ljudém zlate gradove obetajo zato, da le provizijo zaslužijo; potem pa asekurate, ki površno, dostikrat otročje zanikrno zavarovanja sklepajo na tisoče, a ne da bi stvar dobro, resno prevdarili, splošna pravila in druga pisma pazljivo prebrali.

Skoraj vsa društva imajo blizo enaka pravila, tarife, kombinacije in cene.

Pri skor vseh društvih je za podlago obrest (Zinsfuss) vzet $3^3/_4$, 4 do $4^1/_2$ procent. Stareja društva imajo nižo podlago, novejša višo, — toraj je le majhen razloček v premijah. To veljá za vse tiste tarife, po kterih se zavaruje na doživenje.

Kakor pri teh kombinacijah, je tudi enakost skoraj pri tarifah vseh društev, ki se glasijo na smrt.

Vsa društva imajo namreč glavno ceno na podlagi mrtvaških zapisnikov (Mortalitätstabellen) preračunjeno; in razlika med enim in drugim društvom je le sèm ter tjè in mala, kakor je bila ta ali una tabela, ktere se je računar poslužil, bolj natančna od druge, ali različna od druge. Razloček pa je, kakor se je reklo, jako majhen. Iz navedene enakosti sledí, da so si tudi pravila raznih društev do malega podobna. Zavarovalna društva so, kar se tiče tarif na doživenje (Erlebensfall) le hranilnice, in ne morejo druzega nič biti. Razlika je samo imé in pa kombinacije, ki vežejo. — Upravništvo pri društvih pa je gotovo draže kakor pri hranilnicah. V hranilnice prinesó ljudje sami denar, k zavarovanji jih morajo dragi popotniki z visokimi provizijami loviti in vabiti.

Vabljivo in koristno je za mnogo ljudí zavarovanje na doživenje zato, ker postanejo prisiljeni plačevati, ali v hranilnico asekurance zneske nositi, kar bi morda sicer opustili. — Kupovanje polic je omejeno, prvič: da se sploh prične še le potem, ko je polica 3letna, in drugič: da se ne kupujejo brezpogojno vsake vrste police. Gotovo je, da vsako društvo želí, da ne bi kupčij imelo, in se rado ogiba kupovanja polic.

Ker pričujoča pritožba ne pové na tanko, po kteri kombinaciji je bil zavarovanec zavarovan: ali samo na doživenje, ali tako, da kapital lehko testira, ako pred umrje, ko mine 15 let, ne more se reči, je li društvo vezano brezpogojno polico kupiti, in koliko za-njo dati bi po pravilih moralo.

Konečno moremo reči, da društvo „Gresham“ ni slabeje in ne boljše od drugih. Drugače pa je o nekterih opravnikih (agentih) njegovih. Opravniki „Greshama“ — to je res — so vabili zavarovance posebno s tem, da so asekuratom obetali jako visoke dobitke. Rekli so nekteri, da bodo dobitki drugih 3 let polovico ali $^2/_3$ premije pokrili, in da na zadnja leta ne bo treba nič plačevati, da — še kapital bode narastel. — Na te limanice se je mnogo asekuratov vjelo. Največi kontingent dali so duhovni — v trdni veri, da rodoljubni gospodje resnico govoré, da bode to, kar se obeta, tudi zgodilo se. Marsikter je prevzel veliko plačilo misleč, da prva tri leta bo že shajal, potem bo pa odlegel in posled prinesel bode mali vloženi denar velik kapital. — Po preteklih 3 letih pride razdel dobitka menda po 4 odstotke. Kdor je 300 gld. že plačal, dobil je 12 gld. To pa ni goljufija od strani društva, kajti zato, da je zavarovanec deležnik nekega dobička, plača le nekaj soldov več od onega, ki noče nič dobička, nego zavaruje sebe ali druzega prav navadno. Kolikošen dobiček se sme zahtevati ali pričakovati, ako se na ta račun kakih 13 do 20 soldov od 100 gld. kapitala na leto plačuje? Gotovo le taki vlogi primeren dobiček. To je sicer očividno, a neskušeni ljudjé tega ne opazijo, in predrzni „lovci provizije“ zlo rabijo tarito na dobitke brezozirno na svojo in društveno čast in pa brezvestno. — Tako postopali pa neki niso samo možjé „Greshama“, temuč žalibog tudi drugi, in še zmirom se čujejo pritožbe take. Al temu se tudi ne bo preje v okom prišlo, dokler se ne bodo le popolnoma značajni in izurjeni ljudje najemali za toliko važne posle.

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XXV. skupščini Matičinega odbora

9. julija 1872.

(Dalje.)

Po teh pozvedbah se vseh pet udov odseka snide 15. maja t. l. ter se po resnem prevdarjanji zedini o teh-le dveh načelih: a) Odsek soglasno spoznava, da bode Matici na korist, ako osnuje lastno tiskarnico zlasti za svoje tiskanine, in b) odsek soglasno izreče, da ima odbor pravico gospodariti z novci društvenimi in da toraj za osnovo tiskarnice ni treba niti privoljenja občnega zbora niti ustanovnikov. — Vendar pa gosp. dr. Razlag še ostane pri svojem mnenji, da se, predno se osnuje tiskarnica, morajo premeniti pravila ozir nalaganja denarjev, ker tiskarnica glavnici ne daje sirotinske varnosti. Drugi štirje gosp. odsekovi udje pa so te misli, da se glavnica v tem slučaji ne naloží ali izposodi na nobeno tiskarnico, ampak da se tiskarnica osnuje le zato, ker je koristna in potrebna za glavni namen Matičen — ki se imenuje „izdavanje knjig“ — kakor so, na pr., mnogi svinco- in lesorezi, ki si jih je Matica za drage denarje morala kupiti, da je mogla na svetlo spraviti „štiri letne čase“, Foellekerjevo „mineralogijo“, „Schoedlerjevo knjigo prirode“, — kakor so kameni, v ktere so vrezani zemljovidi. Semkaj tudi spada delo, ktero je Matica doslé morala plačevati tiskarjem. S tem so, kakor mislijo 4 udje odsekovi, tem bolj rešeni vsi formalni pomisliki, ki jih je

*

navel g. dr. Razlag, ker c. k. deželna vlada, predno je dovoljenje dala Matici za napravo tiskarnice, je gotovo prevdarila: ali je to po pravilih njenih pripustljivo ali ne; po tem je jasno, da premenba pravil ni potrebna.

Na to A. Lésar, prepričan, da bode tiskarnica donašala primerne obresti, odseku ponudi ta nasvet:

Ako odbor ne bi hotel pritrditi ustanovi Matične tiskarnice, osnovati jo hoče on na svoj račun pod temi pogoji: a) Matica naj mu dá svojo firmo; b) zagotovi naj mu, da bode pri njem dala tiskati svoje knjige po ceni, po kteri tiskajo druge tiskarnice; c) dá v Matični hiši pritlične prostore v najem za najemščino, ki jo plačuje gostilničar; ako bi kedaj hotel razširiti tiskarnico, dá mu v najem tudi prostore v prvem nadstropji; d) naj privoli, da sme v tovaršijo vzeti, kogar hoče, in e) da mu ne smé odpovedati niti stanovanja niti firme, niti tiskovnega svojega dela; a on pa da sme Matici odpovedati, kedar hoče; f) Lésar pa Matici zagotoví, izročiti jej ves čisti dobiček, kolikor ga bode nad 10 odstotkov donašala tiskarnica.

Odsek te ponudbe Lésarjeve ni vzel v pretres, ampak dal mu je nalog sestaviti načrt nove tiskarnice in osnovalne stroške ter napraviti izkaz, koliko dela potrebuje tiskarnica, da Matica pri osnovi ne bi imela škode, — koliko dela daje tiskarnici Matica sama, koliko bi potrebovala vnanjega dela in od kod bi se ga bilo nadjati.

A. Lésar vstreže temu nalogu ter odseku, ki se je sešel 12. junija, podá ta-le izkaz:

Ker se ima tiskarnica v začetku zlasti za lastne potrebe ustanoviti, zadostovalo bode, da se osnuje z 10.000 gold., in sicer kupi:

a) tiskovnih črk za	4713	gold.
b) mizarske oprave za	1000	„
c) 4 tiskovne stroje za	4287	„

Letni stroški pa bi znašali:

a) 5% obresti od 10.000 gold. . . .	500	gold.
b) delavcem, in sicer:		
1. voditelju tiskarnice, ki bode ob enem tudi stavec	700	„
2. druzemu stavcu	500	„
3. dvema učencema	200	„
4. enemu strojevodji in ročnemu tiskarju	500	„
5. enemu delalcu	300	„
6. eni deklici	200	„
c) uporaba črk na leto in dan . . .	300	„
d) najemščina hišna	140	„
Skupaj toraj .	3340	gold.

Dela bi tiskarnica imela:

a) Matičnega po dosedanjih večletnih poprečnih skušnjah za . . . . . toraj toliko gotovega dela, kolikor ga je malo ktera, ki se je ustanovila, imela zagotovljenega, predno se je pričela snovati.	2125	„
b) Vnanjega dela treba bi bilo za . . to je okoli 50 tiskanih pôl.	1215	„

Toliko vnanjega dela gotovo dobí Matična tiskarnica, ker ni ravno predrznost misliti, da ne bi kaj dela dobila od kmetijske družbe, deželnega odbora, škofijskega ordinarijata, nekterih bukvovezov, katol. družbe, narodne čitalnice, drugih oblastnij za konkurenčna dela, narodnih trgovcev in posamnih Matičnih udov. Tudi ni nemogoče, da Matična tiskarnica dobí tiskati „Novice“ in „Danico“ itd. itd.

Vrh tega vsakdanja skušnja kaže, da se sedanji čas čedalje več tiska; nikakor ni toraj dvomiti, da tudi Matična tiskarnica dobí zadosti tiskarskega dela.

Recimo pa — česar menda nikdo ne verjame — češ, da Matični tiskarnici celó nobeno vnanje delo ne dojde; kaj potem? — V tem primerljeji kaže Matici gotova škoda, ker tako majhna tiskarnica, da bi ž njo bilo sklenjenih le 2125 gold. stroškov, se vendar v sedanjih časih ne more osnovati. Toda ta gotova škoda nikakor ne bi bila tolika, kolikoršno kaže ravnokar dani izkaz, namreč 1215 gold.; kajti v takem primerljeji ne bodemo potrebovali toliko delalcev, kolikor jih navaja omenjeni izkaz. Tako, na priliko, ne bode treba: a) učencev, toraj tudi ne 200 gold. stroškov, za nju računjenih; b) tudi stanovitnega druzega delalca ne bode treba, izhajali bomo z delalcem za tretjino leta, toraj se stroški pri delalcu zopet znižajo za 200 gold., c) ravno tako ne bode treba najemati deklico za celo leto, ampak za tretjino leta; pri tem se prihrani zopet 150 gold., d) za porabo črk in druzega tiskarskega blaga bilo bi 300 gold. previsoko nastavljenih, zadosti bi bilo le 100 gold. računiti v ta namen, to bi stroške zopet znižalo za 200 gold.; vsega skupaj bi toraj 750 gold. odpadlo od stroškov; po tem takem bi zmanjkovalo le 465 gold., da bi Matica bila brez škode. V tem najneugodnejšem in neverjetnem slučaji bi se reklo, da gredo Matici v zgubo obresti od ustanovne istine 10.000 gold. — Vrh tega bi Matica tako malo tiskarnico osnovala lahko z 8000 gold.

Da se tega neugodnega slučaja nikakor ni bati, o tem je odsek tako trdno prepričan, da se izmed njegovih udov gotovo najde kdo, ki Matici poroštvo dá z obljubo, povrniti jej to škodo, se vé da proti temu, da Matica temu poroku nasproti obljubi primerni del od čistega dobička, ki bode Matici dohajal iz tiskarnice, in da se mu izroči vodstvo Matične tiskarnice.

Po vsem tem razkazovanji je četvorica odseka (dr. Bleiweis, Lésar, Sovan in Vilhar, — dr. Razlaga, ki se vé da je bil tudi povabljen v sejo, ni bilo pri tem shodu, ker je bil zadržan po svojih odvetniških opravkih) resno pretresal svojo nalogo, ter se v prvi vrsti zedinil za nasvet, ki je danes na dnevnem redu, da slavni odbor sodi o njem.

Naj še omenim dogodka, ki se je pripetil po shodu 12. junija. Umrl je gosp. Blaznik, ki je jako umno vodil svojo tiskarnico. Mogoče, da, celó verjetno je, da ne prestane Blaznikova tiskarnica; toda vse drugo je Blaznikova tiskarnica brez Blaznika, vse drugo obče znani in skušeni Blaznik voditelj tiskarnici. Odsek je toraj tega prepričanja, da ni bilo in morda mnogo let ne bode za Matico tako ugodnega časa, osnovati si tiskarnico, nego je ravno sedaj.

Iz tega sporočila je toraj razvidno, da je odsek pred očmí imel tri načine, izmed kterih naj bi se po enem ustanovila Matična tiskarnica: 1. Matica si lahko osnuje lastno, popolnoma neodvisno, samostojno tiskarnico, ki jej bode po prepričanji odsekovem več donašala, nego 1000 novih letnikov; 2. Matica si lahko osnuje tiskarnico s tem, da jej kdo dá poroštvo, da ne bode trpela denarne škode; za to poroštvo bilo bi pa treba poroku obljubiti primerni del od čistega dobička, ki ga bode donašala tiskarnica, in vodstvo prepustiti poroku; 3. Matica si lahko osnuje tiskarnico s tem, da njeno vodstvo prepusti enemu započetniku ali pa društvu, od Matičnega odbora popolnoma neodvisnemu, ki bi nekoliko svojega dobička oddajal Matici.

Odsek pak se je v prvi vrsti odločil za prvi način, namreč, Matica naj si osnuje tiskarnico popolnoma samostojno, neodvisno. In to a) zato, ker je samostojnost in neodvisnost že sama po sebi neprecenljiva korist (tukaj nočem omenjati dogodka letošnjega v Brnu,

ampak sl. odboru le v spomin kličem lastne skušnje 1870. in 1871. l., ko se zarad nujnih druzih del (vzlasti deželnega odbora) ljubljanski tiskarji niso hoteli zavezati, da bi do določenega časa dovršili Matične knjige, in da so naše knjige omenjenih dveh let za pol in še celó za 3 četrt leta bile dovršene po preteklem društvenem letu, kar niti odboru niti društvenikom ni bilo všeč); in b) zato, ker neodvisna tiskarnica bi Matici donašala tudi največo denarno korist, ker z nikomur ne bi imela deliti svojega zaslužka.

Ako ne bi sl. odbor pritrdil temu načinu, nasvetuje se drugi in potem tretji način.

Edina korist Matična — in nič druzega — bilo je vodilo odseku. In ker odsek sme misliti, da tudi slavni odbor nima nikakoršnega druzega namena, nego pospeševati Matično korist na vsako stran, zato mu prav živo priporoča svoj nasvet ter se nadja, da mu pritrdi slavni odbor tako soglasno, kakor je bil soglasno sklenil c. k. deželno vlado prositi privoljenja, da si Matica napravi tiskarnico". (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Koliko so Dunajčanje lani pojedli in popili*, kaže davek, ki ga je mesto plačalo za povžite reči; ta je znesel 10 milijonov in 266.531 gold., tako, da — brez vštete kave, soli, čaja in tobaka — je na vsacega človeka od 600.000 prebivalcev prišlo kakih 17 gold. na leto vžitninskega davka.

Vina so popili 446.388 veder, piva 1 milijon in 205.715 veder, volov in krav so pojedli 93.273, telet 136.681, ovác, koštrunov, jagnet 97.463, prešičev 162.190, kuretine 1 milijon in 925.936, divjačine 200.000, rib frišnih in nasoljenih 10.601 cent., morskih rib 9982 cent., klobas in salamij 138.720 centov, zelenjave 47.237 centov, moke 1 milijon in 481.246 centov, sočivja 507.963 centov, sadja frišnega, orehov in kostanja 353.090 centov, surovega masla in druge mastí 43.127 centov, sira 25.786 centov, sala 7726 centov, jajc 46 milijonov in 967.400, drv 102.343 sežnjev, premoga 4 milijone in 594.033 centov. Pripeljalo se je tudi v mesto 113 milijonov 733.000 opék (ceglov), 24.937 škrlí, 55.301 centov apna, 138.523 gipsa, 290.289 vóz peska itd. Če eno samo mesto toliko potrebuje, je pač očitno, koliko je pridelka treba, da ima le eno samo mesto zadosti.

* *Dolgost vseh železnic našega cesarstva* znaša danes 1620 milj; mi pravimo: danes, kajti vsak mesec skoro se odpirajo nove železnice. Na vseh teh železnicah se je (ne vštete Požunsko-Trnovske, ki še ni naznanila svojega gibanja) pretekli mesec junij peljalo 3 milijone in 76.591 ljudí, blaga pa 41 milijonov in 209.164 centov. Dohodki so znesli 13 milijonov in 219.626 gold., po takem za 670.542 gold. več memo lani v tem mesecu. Ta veči dohodek pa izvira od več železnic, ki so se odprle v tem času.

* *V Belgradu bode 22. dne prihodnjega meseca velika svečanost:* dozdaj namestno vladarstvo odstopi in polnoletni knez srbski Milan vzame vladarstvo v svoje roke. Povabljeni so k udeleštvu te svečanosti tudi gostje avstrijskih mest. Namestno vladarstvo je svojo nalogo častno rešilo, čeravno je njegovo stališče težavno bilo v borbi z radikalno in liberalno stranko. Z bistrim očesom je brž našlo pravo pot, ki jo je kazala večina narodova, držeča se onega zmernega napredka, ki le po dobrem prevdarku novo stavi na mesto starega, ne prezira narodovega čutja in ne buta z glavo skozi zid. Pošteno v vsem svojem djanji se je na čêlo postavilo narodovi večini in popolno njeno zaupanje si pridobilo, tako pa tudi pot lahkega vladanja ogladilo mlademu knezu, ki bode krmilo v svoje roke vzel, opirajoče se na ljubézen in zaupanje velike večine srbskega naroda, a tudi na prijateljstvo vseh vnanjih vlad. Gotovo mu tega ne zavida nihče razen — oholih magjarskih politikov.

* *Letina, kar se tiče žita*, se more srednje dobra imenovati po poročilih iz Ogerskega, Moldave in Vlahije, Angleškega in severnega Nemškega. Na Ogerskem se je pšenica bolje obnesla kakor lani, rž je lepa, ječmen pa za 3—4 funte loži (vagán tehta komaj 72 funtov) v najbolji županiji; ovsa bode veliko, zato cena staremu pada; koruza stojí izvrstno. Na Laškem so pšenice malo pridelali, pa tudi je lahka.

* *Čbelarstvo v Bukovini povzdigniti*, daje kmetijska družba Črnoviška iz državne subvencije štipendije učiteljem, kteri gredó h kakemu čbelorejcu učit se čbeloreje.

Dopisi.

Iz Ruskega $^{16}/_{11}$. julija. —*η*— Znani ruski romanograf (ako se more tako imenovati) Ivan Turgenjev je izdal pred nekimi meseci sopet dimasti poluroman, iz kterega je vidno to, da starčeka dušne moči zapuščajo. Oder si je pisatelj zbil iz nemških desk, tragikomično trupo pa sestavil iz ruskih turistov, laških premetencev in francoskih mamzeljek. Na njegovem Rusu ni pičice zdrave, a se tudi ozdraviti ne dá. Ko so ga v Renu in Seni do niti razmočili, se vrne za peč v Petrograd; a čez trideset let se mu tukaj začne zdehati po starih časih, ko je radodarnim hvaležno poljuboval ročico za grozdiček. Hajdi na zapad! — na zelenih bregovih sinjega Rena svoje golobičice ne najde, pri modri Seni pa izvé, da je vže davno davno zletela proti Ameriki. Nu, golobček, za njo na morje! — tam jo je doletel, če ga ni burja zadržala.

Ta ričet v zlati posodi se je skuhal, kakor „Dim", z namenom, Rusom oči odpirati. Turgenjev je vže pred mnogo leti zapustil svojo domovino ter živi vedno tam na zelenih bregovih sinjega Rena.

S tistega časa se je v Rusiji mnogo mnogo spremenilo, zato njegovo risanje ruskega bitja ni več točno in verno; on mnogo trdi, česar ni, mnogo pa odrekuje, kar je. Posebno veselje ima mož „slavjanofile" oblačiti v plašč Homerovega Tersita, ako mu ni mogoče, navesti jim še huje razcapanega. On sploh ruskih „slavjanofilov" videti ne more, ker jih ne pozna; čital je menda v Tollovem slovarji abotno nesmisel, da slavjanofili ne priznavajo preobrazovanja ruske države in da vidijo ideal ruskega ustrojstva v dopetrovskoj Rusiji. Le iz tega more izvirati njegovo sovraštvo do „slavjanofilov". On si jih misli neko malo tropico zabitih sovražnikov vsacega svobodnega gibanja in resničnega napredka, nevednežev brez vse nravstvenosti, fanatičnih ustnežev, ki spodobnosti po imenu ne poznajo, surovih tiranov in slepo orodje tiranstva — skoraj to, kar nemškutarji in poredni Nemci pod panslavisti, in povidimomu slovenski „liberalci" pod narodnimi „mračnjaki" razumevajo. Ista pesem povsod, — a to je pomota. Slavjanofili, vsaj v Rusiji, so duša in telo naroda; jaz do sedaj še nisem našel razločka med narodnjaki in slavjanofili. V Rusiji konstitucije ni; odmev javnega mnenja je žurnalistika, vsacemu je svobodno podpisati se in čitati časopis, kakoršen hoče, in vendar se držé le narodni, ali, kakor jih zmerjajo, „slavjanofilski" časopisi; liberalci imajo razen par obskurnih lističev edine „Sank-Peterburgskija Vedomosti", in še te morajo od vseh vetrov sveta podporo prejemati, da životarijo ter kričé po neki lažnjivi svobodi, po neki sanjarski omiki in vednosti, ktere same

opredeliti ne znajo. Komu se ima ruski narod toliko zahvaliti za vse dosedanje preobrazovanje, za ves napredek, kolikor Moskovskim „Vedomostjam“? Kdo si neprestano toliko prizadeva, v Rusiji vpeljati vse odrasle vednosti, narod povzdigniti na višo stopinjo omike, priboriti mu, kolikor mogoče prave svobode, kolikor gospoda Katkov in Leontjev? Kdo je, na primer, oče šolskega gimnazijalnega in realnega ustava, ki so ga letos vendar vpeljali, vkljub vsej nihilistično-liberalni lažnjivosti in zlobi? Al liberalnih krikunov brleča lešerbica se ne more videti nego v mraku; to je za česar delj morajo delavce naroda in narod sam obkidati z gnjusnostjo opravljive klevete, to rodí pamflete od opiuma prijaznih poetov.

O Poljakih Turgenjev molčí, Čeha slika pa hudiča z vilami ali pa lačnega tigra. Druga slavjanska plemena so mu to, kar Bečkerè in Samojedi.

Pri vsem tem se povesti Turgenjeva prav prijetno čitajo (razen omenjene poslednje). Jezik njegov je prekrasen, vendar teže razumljiv, kakor drugih ruskih velikih pisateljev; svrh tega, kdor hoče čitati njegova poslednja dela, posebno 6. in 8. tom, skoraj bi rekel, neobhodimo mu je znanje francoskega jezika. Rusi so na Turgenjeva ponosni kot avtora prve polovine njegovih „sočinjenji“; tukaj on kaže rusko življenje, kakoršno je res bilo. Karaktere on slika relijefno; čitatelj, tako rekoč, dušo in telo vsake osebe vidi. Izpeljava povesti je čisto naravna, nikakoršni „deus ex mahina“, nikakoršna neverjetnost se ne nahaja. Čitatelj položí knjigo iz rok z zadovoljnostjo, tudi če se ne skladajo njegova prepričanja s pisateljevimi, tudi če je Tersit, kteremu kak liberalen Nestor prav pošteno nadrgne kožo.

(Dal. prih.)

Iz Čubra na Hrvaškem 17. julija. — Kakor so ljulika kod Vas na Slovenskem nemškutarji, tako so tù pri nas magjaroni; zvonec med temi v Čubru pa nosi bilježnik Neralić. Ne le da se je ostudnega „špiceljna“ skazal pri zadnjih izborih in vse, kar je čul med narodnjaci govoriti, nesel magjaronom na uhó, dela tudi nemir, kedar dolazi v kako krčmo. Tako je bilo tudi v nedeljo 14. dne t. m., ko je v krčmi magjaronskega privrženca hudo razsajati in poštene narodnjake Čubarske sramotiti začel tako, da je velik hrup nastal in so pandurji in drugi morali priti mir delat. Brž drugi dan so razžaljeni narodnjaki tožbo vložili zoper njega. Nadejati se moramo, da se pritožba pravično reši in da „pijana muha“ ne bode več nadlegovala mirnih ljudí.

Iz okraja Volovskega v Istri. F. V. (*Učiteljski okrajni zbor; letina; pomanjkanje zdravnika.*) 15. dne t. m. zborovali smo svetovni in duhovni učitelji v Kastvi iz obširnega okraja Volovskega, na poziv kotarskega šolskega nadzornika gosp. plovana Andreja Šterk-a iz Lovrane. Od leta 1867. ni bilo nikakega zborovanja, toraj je bil res že skrajni čas za to. Došlo nas je 16 učiteljev in en katehet. Predsedoval je gosp. nadzornik kotarski. Po dokončanem cerkvenem opravilu, ki se je pričelo ob 9. uri dopoldne, zbrali smo se v krasni čitalniški dvorani in začele so se razprave o naslednjih treh važnih točkah: 1. kako bi se môglo pomoči, da deca kod nas marljivejše hodijo v školo? — 2. kako ima se vzdržavati red v učilnici? — 3. in kako bi se mogli z boljim vspehom predavati različni predmeti na korist deci, pak tudi učitelju? — Pomenkovali smo se blizo do 2. ure popoldne; razprave bile so temeljite pa živahne, in reči smem, da ne bodo brez koristi za šolstvo naše. — Po zborovanji je bil skupni obed; dobro obedovanje sladili so lepi govori, za kojimi so sledile mnogovrstne napitnice in lepo ubrane pesmi. Jako živo bilo je veselje. Stroški potovanja se jim iz c. kr. davkarije vračajo. — V veselji svojem pa tudi nismo pozabili revnih Čehov, kojim je povodenj silno škodo včinila; zložili smo jim na predlog gosp. Steidel-na, srenjskega tajnika, mal darek, ki ga revni učitelji strpeti morejo; kdor veliko nima, veliko dati ne more. — Letina kaže se bolja, nego se je v začetku mislilo. Vedno imamo dosti dežja; košnja je bila dobra, žito lepo, krompirja lepega je obilo, a tudi že gnjilega. Ljudje bolehajo malo za navadnimi „koščami“. Silna potreba je, da nam vlada dá zdravnika v Podgrad, mesto da sta dva v Volovskem. Al kakor gré eno, tako gré drugo polževo pot!

Razdrto 23. julija. — Gosp. Petra Kozler-ja, kteri je častni srenjčan Razdrški, je naša narodna podnanoška čitalnica soglasno za častnega uda imenovala. Ta spoštovanja vredni gospod je tudi našo srenjo med ustanovnike pri Matici vpisal, za kar smo mu iz srca hvaležni. Diploma, ktero smo mu poslali, se glasí tako-le: „Slava velecenjenemu domoljubnemu gospodu Petru Kozlerju, deželnemu poslancu! Davno vže ste, slavni gospod, posvetili svoje delovanje naši deželi in našemu narodu. Eden prvih ste stopili v kolo tistih izvrstnjakov, kterih blagi namen je bil, rešiti naš narod duševnega in gmotnega propada, in vspeh je očividen. Vsi Slovenci so Vam iz dna srca hvaležni, mi Razdrčani pa toliko bolj. Spoštovaje vse Vaše zasluge je naša mlada čitalnica v seji 15. marca 1872. l. Vas soglasno imenovala častnega uda in hotela tako tudi sebe počastiti. Bog Vas živi in nam hrani še mnogo let!“

V Razdrtem 29. junija 1872.

Hinko Kavčič, predsednik.

Bernard Dolenec, podpredsednik.	Karol Kavčič, odbornik.	Matevž Premrov, odbornik.
Viktor Dolenec, tajnik.	Janez Kavčič, knjižničar.	Tone Micheli, denarničar.

Presrčno hvalo izrekamo tudi g. Mate Žvanut-u iz Trsta, kteri je daroval naši čitalnici 10 iztisov I. in II. zvezka J. Stritarjevih sonetov. Odbor.

Kostanjevica 19. julija.*) (*Visoki gost.*) Veliko veselje nam je došlo včeraj. Počastil nas je s svojim obiskom nadvojvoda Albrecht, slavni zmagovalec pri Kustoci na Laškem 1866. leta, ki se je pripeljal iz Mokríc z grofom Gustav Auerspergom in stopivši z voza bil po vodstvu tukajšnjega g. kaplana od šolske mladine in zbranega ljudstva živahno pozdravljen z gromovitimi trikratnimi „živio“-klici; šolska mladež pa je med bobnanjem in trobentanjem navdušeno zapela „cesarsko“. Po prav prijaznem pogovoru tudi z gospodoma duhovnikoma in učiteljem se je svetli gospod obrnil proti farni cerkvi, s ktere visocega zvonika ga je prijazno pozdravljala velika zastava. Ginljivo pa je bilo videti slavnega vojskovodjo prisedšega do velikega oltarja v cerkvi pasti pred Najsvetejšim na kolena in pobožno moliti. Iz cerkve prisedši popraševal je slavni gospod po zgodovinskih ali starinskih spomenikih, zlasti cerkvenih. Lepa farna cerkev, ki se gotovo sme šteti med prve na Dolenskem, je, kakor je bilo očitno videti, visocemu gostu srce prav zadovolila. Spremljan od mnogoštevilnega ljudstva do konca mestica, se potem odpelje proti Št. Jerneju. Le en glas veselja se je čul potem med poštenimi Kostanjevičani, ktero jim je napravilo zlasti ponižno obnašanje zmagonosnega c. kr. vojskovodje. Da bi se bilo popred znalo za prihod njegov, okinčali bi bili mestjani mestice svoje z zastavami in zelenjem. — Zdaj pa še eno smešno, ali prav za prav žalostno in neumno. Prijazno nadvojvodovo občenje z duhovstvom, vzlasti pa še njegov obisk cerkve je nekatere lahkoživne liberaluške dušice grozno speklo. Že ko se je klečalnik velel v cerkvi pripraviti, so se bojé

*) Že v zadnjem listu „Novic“ omenjeno pismo. Vred.

oglaševali. „No! mislite, da bo princ v cerkev šel“ itd. Ko jih pa potem globoko ponižanje Njegove ces. visokosti pred svojim Bogom močno osramoti, so si — ne vem, ali da bi s tem sami sebe vsaj nekoliko če tudi goljufivo tolažili ali pa druge slepili — nektere res milovanja vredne dušice liberalno brezverskega gnjezdiča v svoji plitvi pameti, še več pa menda v res zaničljivi zlobnosti izmislili, da „nadvojvoda Albreht je duhoven, ki vsako leto po dvakrat mašuje; zato to njegovo vedenje proti duhovstvu in v cerkvi“. Ta glas je povsod počil po mestu brž tisti, posebno pa še drugi dan! Ali si morete misliti več zlobnosti in zagrizenosti do cerkve in poštenega krščanskega življenja? Še tako visoki gospod ni varen grdega obrekovanja in to v tem trenutku, ko mesto s svojo nazočnostjo poslavi! Hvala Bogu! da te baže ljudi je pri nas le prav mala pač silno drzna peščica, ki pa večidel povsod ostane na cedilu, odkar jo ljudstvo bolje poznava.

Iz Dolenskega 22. julija. — O prav zreli „historijci“ bi danes mogel „Novicam“ veliko pisati, da bi se bralci čudili neznanim sleparijam; al ker se ta stvar ravno zdaj razpravlja pri c. k. okrožni sodniji Novomeški, in kakor slišimo, prav na tanko in ostro postopa s prizadetimi zvijačniki, odložim nadrobni popis te „historijce“ do onega časa, da bode znana razsodba okrožne sodnije. Danes naj povem le to, da 13. dne u. m. so iz Kostanjevice prišli 3 ljudje (dva možaka in ena ženska) v Novomesto, rekši, da so — tudi po nasvetu c. k. okrajnega glavarja Krškega — namenjeni, pri viši sodniji pomoči iskati zato, ker je pri domači gosposki v Kostanjevici ne najdejo. Ker je predsednik Novomeške sodnije g. Grčar oster in natančen, se pričakovati more, da sleparija pride vsa na dan in se bode ostro kaznovalo tako goljufno zapeljevanje, ki je že mnogo nesrečnih ljudí naredilo v deželi in siromaštvo (proletarijat) hudo množí. Kedar izid preiskave in razsodbe zvemo, povemo vso dogodbo bolj na drobno.

Iz Ljubljane. (*V izredni odborovi seji družbe kmetijske*) pod predsedstvom barona Wurzbacha je med drugim bilo sklenjeno to-le: Na poziv c. k. ministerstva za poljedelstvo, ktero je kmetijski naši družbi obljubilo 1500 gold. iz državne podpore, je c. kr. deželna vlada Tržaška družbi poslala načrt ondotnega inženirja Šivica o napravi kalí za napajanje živine v tacih krajih, kjer na pašnikih, planinah itd. nič vode ni; odbor je sklenil, ta načrt v presojo dati odborniku in tehniku g. Vičel-nu; — vabila družbe kmetijske dunajske: naj bi se tudi naša družba vdeležila skupne razstave molznih krav skozi 6 mesecev prihodnje leto na Dunaji, ne sprejeti je odbor z veliko večino sklenil zato, ker po dopisu dunajske družbe imajo se razstaviti krave samo izvirnega rodú (race), naše pa, čeravno nektere za mleko prav dobre, pa so mešanica različnih rodov, ki nima stanovitnosti; — na vabilo c. kr. deželne vlade: naj družba kmetijska pošlje enega ali dva odbornika v posvet nove postave o sušenji in obdelovanji ljubljanskega močvirja (morasta), ktero je vlada izdelala in jo namerava deželnemu zboru v obravnavo predložiti, je odbor za to poslanstvo izbral dr. Orla in Fr. Šolmajer-a; — ponudbo gospodarja Andr. Malavašiča v Butanjevi, da družbi prodá 5 mrjaščekov in 2 svinjici Sufolškega plemena, je odbor sprejel proti temu, da jih po poprejšnjem ogledu kupi meseca septembra; — prijazno ponudbo grofa Gustava Auersperga v Mokricah, da hoče družbi za skupno dunajsko razstavo poslati ondašnje lepe koruze, pšenice itd., pa tudi modêl mnogohvaljene in priproste mašine za robkanje koruze, navadne v Mokricah, je odbor radostno sprejel. —

Služba diurnista v pisarnici družbe kmetijske z 25 gold. mesečne plače je izpraznjena; kdor je želí, naj prošnjo brž pošlje odboru in izkaže svojo zmožnost v lepi pisavi, pisarniški vednosti in pošteni obnaši.

— (*Iz seje deželnega odbora 26. julija.*) Na dopis c. kr. deželne vlade, da sklep deželnega zbora od 20. septembra 1871. leta zastran ločitve ravnateljstva zdravstvenih zadev deželne bolnišnice od oskrbništva ni zadobil najvišega potrjenja, se je sklenilo, da se pripravi o tej zadevi posebna predloga na prihodnji deželni zbor. — Na dopis deželnega šolskega sveta se je sklenilo, da se v proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1873. postavi 100 gold. podpore za šolskega učitelja pri Cerkvi (v Strugah). — Od c. kr. deželne vlade je došel deželnemu odboru dopis, da je vôdna postava in postava o tem, kdo ima določevati, kedaj je zamemba zemljišč na prid kmetijstvu, v nemškem in slovenskem jeziku zadobila cesarjevo potrjenje.

— (*Iz poslednje seje deželnega šolskega sveta.*) Sklenjeno je bilo med drugim sledeče: Prošnja učiteljice Karoline Margreiter, naj se njeni privatni enorazredni dekliški šoli podelí pravica javne šole, se priporočaje izročí ministerstvu nauka; — po razsodbi ravnateljstev preparandije, realke in gimnazije Lapajnetova „Geometrija“ ni za šolsko knjigo pripravna; deželni šolski svèt je potem sklenil, jo priporočiti ljudskim šolam, da si jo kupijo za knjigarnice svoje; — krajnemu šolskemu svetu v Preski je bilo naloženo, naj učiteljevo plačo zboljša in potem razpiše službo; — odpis c. kr. ministerstva nauka, po kterem ono za navadno deželnemu šolskemu svetu prepušča razsodbo o razporu izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole, je bil na znanje vzet, in ravno tako odpis, da za prihodnje leto še ostanejo 4 paralelni razredi na gimnaziji ljubljanski; — ker se zidanje ljudske šole v Koprivniku na Kočevskem ne sme več odlašati, je bilo določeno, da se zidanje mora začeti aprila meseca 1873. leta in v 3 letih dovršiti; — zarad zidanja nove šole v Borovnici je bil zaukazan predlog tehničnega načrta stavbenih stroškov; — prošnja krajnega šolskega sveta Vrhniškega za denarno podporo se mu je vrnila z dostavkom, naj predloží izkaz šolskega premoženja, ktero na Vrhniki ne more revno biti; — vloga okrajnega šolskega sveta v Kranji se je zavrnila z ukazom, da se naprava dekliške šole nikakor ne sme še dalje odlašati; — prof. Globočniku se je za uk risanja na ljublj. pripravnici odločilo 200 gld., učitelju Govekarju na Igu pa 75 gold. za to, ker je poleg svojega učiteljstva še oskrboval drugo.

— (*Šolsko leto*) je tedaj končano. Pred nami leží mnogo šolskih poročil, o kterih morebiti omenimo kaj več drugi pot, vsakakor pa iz „Jahresbericht der k. k. Lehrerbildungsanstalt zu Laibach“ o onem sestavku, ki temu poročilu na čelu stojí pod naslovom: „zur Lehrerfortbildung in Krain“, ki ga je spisal prof. vitez Leopold Gariboldi in o kterem je težko razsoditi: ali je nevednost veča ali hudobija, ki je roko peljala pisatelju. Da bi bil pisatelj tak pamflet spisal za „Tagblatt“, „Presse“ ali drug časnik tega duhá in si pripisaril par desetakov, no, bodi-si! vsaj smo vajeni sramotenja naše dežele; al da se to v šolskem poročilu pisari, kjer imajo le znanstvene razprave prostor imeti, zoper to moramo resno protestovati in svoje začudenje izreči, da ravnateljstvo ni videlo, kakošen monstrum je dalo s tem spiskom na svet! Več o tem tedaj drugi pot.

— (*K svečanosti v Beligradu*), ki se (glej današnjega lista stran 247.) prične 22. avgusta t. l. o proglasu polnoletnosti kneza srbskega Milana in nastopu vladarstva njegovega, je v Avstrijo-ogerski monarhiji od Beligraške občine poleg občine Dunajske, Peštanske,

Pražke, Zagrebške, Varaždinske, Sisaške, Kotorske, Dubrovniške itd. povabljena tudi občina ljubljanska, naj bi poslala dva zastopnika k onej svečanosti. To vabilo je gotovo. Ali pa bode sedanji mestni odbor ljubljanski poslušal častno to vabilo, o tem dozdaj ni še ne duha ne sluha. In vendar ogromna večina slovenskega naroda v Ljubljani zahtevati more, da se glavno mesto kranjske dežele pri omenjeni svečanosti ne sramotí s tem, da Ljubljana — ne bi bila zastopana! Čeravno vemo, da župan je vezan na sklepe občinskega zbora in da ni dvombe, da mestni odbor sedanji bode „ad acta“ položil prijazno beligradsko vabilo, ker se noben odbornik ne čuti Slovana in bi tudi noben odbornik sposoben ne bil zastopstvo tako v Beligradu sprejeti, vendar povzdignemo glas do mestnega župana gosp. Dežmana, naj — v spominu na njegovo nekdanjo navdušenost za „slavo Slovanom“ — obrne ves svoj vpliv do mestnega odbora na to, da se pošljeta dva narodna moža kot zastopnika ljubljanske občine v Beligrad, kajti — še enkrat povdarjamo — prijaznost bi se povračala z neprijaznostjo, ako bi se to ne zgodilo, in sramota bi se celi naši slovenski deželi nakopičila na glavo, ako bi Ljubljana ne bila zastopana. Vsak drug, ki bi šel brez vabila v Beligrad, bil bi le „nepovabljen gost“, in če tudi smo do živega prepričani, da naši bratje po krvi v jugu, ne bi ga, kakor pregovor pravi, „posadili za duri“, vendar ne bi imel „vestes nuptiales“. Zato, gospod župan, gledite, da se ne zgodí, kar bi po vsi deželi izbudilo pravično veliko nevoljo.

— (*Profesorju bogoslovja dr. Čebašeku*) je Njegovo Veličanstvo podelilo naslov častnega kanonika.

— (*Sprejem v Prago pomočnemu odboru*) poslanega denarja, ki se je nabral v milodarni „besedi“, je župan Pražki z dopisom od 25. dne t. m. potrdil in ob enem prisrčno zahvalo izrekel čitalnici ljubljanski in dramatičnemu društvu, ki sta sodelovala pri tej besedi. Isto tako je s zahvalnim pismom potrdil že pred sprejem po „Novicah“ nabranega zneska v denarji in 100 kocev. Naj to vsi izvedó, ki so kaj darovali v blagi namen!

— (*Gospodarji na Gorenskem in Notranjskem, ki se hočejo udeležiti razstave mlekarstva*), ki bode letos na Dunaji, se vljudno vabijo, naj se podvizajo z oglasom svojim pri odborniku gosp. Jožefu Šeunig-u, kteremu je družba kmetijska izročila za našo deželo vse dotično opravilstvo, kajti zadnji čas je, da on poroča ministerstvu kmetijstva razstavnike sira ali kakega druzega mlekarskega izdelka.

— (*Gosp. J. Alešovec, vrednik „Brenceljna“*) se je podal na Dunaj, kjer ima 1. avgusta pred c. k. najvišo sodnijo obravnavo o svoji pravični pritožbi, da so ga v znani pasji dogodbi krivega sodili taki porotniki, ki celó nič slovenskega jezika ne razumejo.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Slov. Nar.“ je pod naslovom „Noviška perfidija“ dopis „Novicam“ tako neotesano zanikaval, češ, da ni „S Primorskega“, da, kakor se pijancu še plot ogne, se tudi mi ognemo taki polemiki v srajčinih rokavih. Vsacega druzega, ki bi „Novicam“ kaj tacega očital, bi povabili, naj pride rokopis pogledat, da vidi svojo neopravičeno obrekovanje; s pisarji „Slov. Nar.“ ne moremo imeti nobenega občestva, in moramo protestovati, da naši dopisniki ne bi imeli svobodne besede o onem „liberalstvu“, kterega „Novice“ kot socijalni strup prihorescirajo bodi-si v fraku, v surki ali talarji. — Po dopisu v vrlem „Wanderer“ smo zvedeli čudovite nerodnosti, ki so se godile unidan v Bledu, da velecenjeni nadvojvoda Albrecht, povsod na Kranjskem sprejeman z veliko častjo, v Bledu ni bil od nikogar pozdravljan in da še zajuterka ni dobil v Malnerjevi gostilnici! Telegram, ki je naznanil prihod nadvojvode, je obležal v telegrafovem uradu, in Malnerjeva gostilna ni bila v stanu, malega kosilca mu napraviti!! Tudi mi moramo protestovati zoper tako vedenje. Ne! ne! to niso naši ljudje, to so tujci, ki nečast delajo naši deželi! Bled še ni domêna Bismarkova, če tudi so o prihodu filharmonične družbe vihrale velikonemške zastave na hišah tujcev ali izneverjenih domačih. — Vredništvu „Laibacherice“ svetujemo, naj se poskrbí vsaj tacih ljudí, ki mu „Slov. Nar.“ prav prestavljajo, da ne bo laží po nemškem svetu trosila, da „Matica“ je „rundweg“ odbila poslanstvo v — Beligrad. Osjek ni Beligrad.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Če je res, kar piše „Osten“, namerava ministerstvo iz groba poklicati oni memorandum „manjšine ministerske“ od leta 1870., po kterem bi se, Gališki deželi, tudi Čehom vrgel kosček samostojnosti, če bi priznali decembersko ustavo in veljavo šolskih postav. Da pa se Čehi bodo lepo zahvalili za tak „milodar“, to je gotovo. — Presvitli naš cesar 1. avgusta nemškega cesarja, ki gre v toplice Gasteinske, sprejme v Salcburgu. Neki telegram pa celó naznanja, da cesar avstrijski in cesar ruski prideta 1. septembra v Berolin, in da Bismark dela na to, da se zopet oživí nekdanja „sveta alianca“.

Hrvaško. — Finančni odsek, kteremu je deželni zbor izročil pretres proračuna in stroškov v letu 1871. in za polovico leta 1872., bode izbrisal marsikaj, izbrisal je za leto 1872. celi razpoloživi tako imenovani „skrivni“ fond z 10.000 gold. „Naj nas ogerskega ministerstva predsednik zagotoví — je rekel Mirko Hrvat — da dobimo pošteno in domoljubno vlado, potem jej hočemo dovoliti tudi 20.000 gold., Vakanović-u ne damo vinarja!“ — Ko tedaj pridejo finančne zadeve v razpravo deželnemu zboru, bodo seje viharne. — Prevzvišeni biškup Strosmajer je v soboto zopet prišel v Zagreb. — Mestno starešinstvo je v sobotni seji sklenilo, da pošlje dva zastopnika k svečanosti v Zagreb.

Česko. Iz Prage. — Na predlog dr. Zeithamer-ja je mestni zbor sklenil, zahtevati od vlade, da se vseučilišče v Pragi razdvojí v česko in nemško, obema narodoma ugodno. Vsa česka dežela pritrjuje temu.

Španско. — Še se nič ne vé o tem: kdo tičí za tem, da se je unidan po življenji streglo kralju Amadeo. Nekteri celó sumijo, da je bilo vse to le nalašč narejeno.

Turško. — Sultan hudo boleha; mož ima mnogo bolezin na sebi in se mu časi tudi pamet meša.

Mehika. — Juarez — oni glasoviti predsednik ljudovlade mehikanske, ki je najbolj kriv bil smrti cesarja Maksa, je umrl.

Na pomoč nesrečnim Čehom.

Gosp. Jakob Gruden, župnik pri Beli Cerkvi 2 gold. 50 kr., farmani Bele cerkve 2 gold. 50 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 27. julija 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 60. — banaške 7 fl. —. — turšice 4 fl. 40. — soršice 5 fl. 20. — rži 3 fl. 60. — ječmena 2 fl. 80. — prosa 4 fl. 20. — ajde 5 fl. 20. — ovsa 2 fl. 10. — Krompir 3 fl. —.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — založnik: Jožef Blaznikovi dedi v Ljubljani.